

17. Hymes D. "In Communicative Competence" in J. B. Pride and Holmes (eds): Sociolinguistics Harmondsworth. Penguin/D. Hymes, 1972. – P. 269-293.
18. Omaggio A.C. Teaching language in context /A.C. Omaggio. – Boston: Heinle & Heinle Publishers Inc., 1986. – 479 p.

Вицюк А. А.

*РЕАЛИЗАЦИЯ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА В ФОРМИРОВАНИИ
ОРФОГРАФИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ СТУДЕНТОВ-ПЕРВОКУРСНИКОВ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ ВО ВРЕМЯ ИЗУЧЕНИЯ ЯЗЫКОВЕДЧЕСКИХ
ДИСЦИПЛИН*

В статье теоретически обоснованно и проанализировано понятие "коммуникативной компетенции", которая собственно и включает в свой состав орфографическую компетенцию, описана проблема формирования правописной грамотности у студентов-первокурсников во время изучения языковедческих дисциплин.

Ключевые слова: коммуникативная компетенция, орфографическая компетенция, правописная грамотность, морфология, синтаксис.

Vitsiuk A. A.

*REALIZATION OF COMPETENCY APPROACH IN FORMING OF THE FIRST-YEAR
STUDENTS' OF PHILOLOGICAL SPECIALITIES SPELLING LITERACY DURING THE STUDY
OF LINGUISTIC DISCIPLINES*

In the article in theory grounded and analysed a concept of "communicative competence", which actually includes spelling competence, the problem of forming of spelling literacy described for the first-year students during the study of linguistic disciplines.

Key words: communicative competence, spelling competence, spelling literacy, morphology, syntax.

УДК 371.134:629.5.072.8

Волошинов С.А.

***ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ АЛГОРИТМІЧНИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІВ***

Статтю присвячено аналізу понять "компетентність", "компетенція", "фахова компетенція" та визначенню їх відмінностей. Визначено поняття "інформаційно-комунікаційна компетентність фахівця" та розглянута система компетентностей майбутніх фахівців водного транспорту. Розглянуті педагогічні умови формування кінцевого результату алгоритмічно-компетентний фахівець.

Ключові слова: компетентність, компетенція, фахова компетенція, майбутні судноводії, алгоритмічно-компетентний фахівець.

Кожне суспільство висуває до підготовки фахівців вимоги адекватні напрямам його розвитку, адже саме від них залежать перспективи прогресу усіх сфер духовного і матеріального добробуту країни. Наразі процес професійної підготовки майбутніх фахівців змінює свої пріоритети з технократичних на гуманістичні. Впровадження такого підходу вимагає і суттєвих змін до рівня їх алгоритмічної компетентності, зокрема і у навчальних закладах, які готують спеціалістів для водного транспорту. Однією із складових професійної компетентності фахівців є алгоритмічна. Вона дозволяє розробляти і реалізовувати програмні моделі інформаційних процесів і систем, пов'язаних із функціонуванням об'єктів професійної діяльності, а її результатом є не тільки сформовані знання і вміння, а й набуті навички самостійного поповнення знань, що сприяють зростанню професійної майстерності.

Основні нормативні положення, що містять вимоги до рівня компетенції судноводіїв, тобто до якості їх підготовки, відбору та атестації, реалізовані в міжнародних Конвенціях ПДНВ- 78/95 і СОЛАС–74.

Активне впровадження інформаційних технологій в усі галузі людської діяльності призводить до появи нових та постійного оновлення вже існуючих професійних задач та кваліфікаційних вимог. У сформованих обставинах, для забезпечення конкурентноспроможності та ефективної діяльності фахівців, особливої актуальності набуває питання забезпечення спроможності працівників якісно та своєчасно задовольняти сучасні професійні вимоги, що, в свою чергу, вимагає розширення та поновлення професійних компетенцій. Виникає необхідність у нових парадигмах комп'ютерної підтримки навчання на базі нових підходів, які орієнтовані саме на професійну підготовку студентів, зокрема, компетентнісному підході (КП), при якому метою навчання є цілеспрямоване формування компетенцій, що дозволять індивіду успішно виконувати його професійні задачі.

Останніми роками поняття компетентності набуло широкого дискусійного обговорення серед країн-учасників Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD), де проводились дослідження з цієї проблематики. За визначенням Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнення та освіти (International Board of Standards for Training, Performance and Instruction (IBSTPI) поняття компетентності визначається як спроможність кваліфіковано здійснювати діяльність, виконувати завдання або роботу. При цьому поняття компетентності охоплює сукупність знань, навичок і відношень, що дають змогу особистості ефективно здійснювати діяльність або виконувати певні функції, що підлягають досягненню певних стандартів у галузі професії або виду діяльності. З метою полегшення процесу оцінювання компетентностей, Департамент пропонує виділити з поняття такі індикатори, як набуті знання, уміння, навички та навчальні досягнення.

Поняття компетентність є більш широким утворенням ніж знання, вміння й навички, оскільки охоплює не тільки когнітивні та операційно-технологічні складові, але й мотиваційні, етичні, соціальні та поведінкові. Воно вбирає результати навчання, систему ціннісних орієнтацій, звички, формується у процесі навчання, але не тільки у навчальному закладі, але й під впливом професійної діяльності, друзів, політики, релігії, культури.

Проаналізуємо дефініцію “компетентність”, “професійна компетентність” з тим аби визначити функції та обґрунтувати зміст “алгоритмічної компетентності фахівців водного транспорту” як однієї із складових професійної компетентності.

У педагогічній науці “компетентність” визначається як спроможність особистості сприймати індивідуальні та соціальні потреби й відповідати на них, кваліфіковано будувати діяльність у будь-якому напрямі, виконувати певні завдання або роботу. Поняття “компетентність”, “формування компетентності” наразі жваво дискутуються й останніми роками були предметом дослідження багатьох міжнародних організацій, які розробляють рекомендації щодо формування компетентності. Розроблення, запровадження й поширення самого терміну виявилися реакцією роботодавців на невідповідність рівня освіти вимогам суспільства.

У сучасній науково-педагогічній літературі накопичено достатньо велику кількість інформації, спрямованої на аналіз сутності компетентнісно орієнтованого навчання й терміни “компетенція”, “компетентність”, “компетентний” є часто вживаними. У деяких дослідженнях терміни “компетенція” і “компетентність” використовуються як синоніми (Д. Равен), інші (Е. Шорт, Р. Уайт, А. Бермус) чітко розмежовують ці поняття.

За твердженням одного із розробників поняття “компетентність” англійського вченого Дж. Равена, – це специфічна здатність, необхідна для ефективного виконання конкретної дії у певній галузі, яка охоплює вузькоспеціальні знання, уміння, способи мислення, а також відповідальність за власні дії” [1]. А. Бермус досліджує компетентність з позиції інтегрованого підходу – компетентність є системною єдністю, що інтегрує особистісні, наочні та інструментальні (зокрема комунікативні) особливості і компоненти [2].

У працях А. Хуторського вказується, що “компетенція” і “компетентність” (лат. *competentia*) означає коло питань, в яких людина є добре обізнаною, володіє певними знаннями і досвідом. Компетентна в певній сфері особа має необхідні навички і вміння, за допомогою яких може об’єктивно оцінювати ситуацію і ефективно діяти у разі необхідності [4].

На думку Л. Петухової, слід розмежовувати поняття “компетенція” і “компетентність”. Компетенція – це сукупність взаємопов’язаних якостей особистості, які є заданими до відповідного кола предметів і процесів та необхідними для якісної продуктивної дії відносно до них. Компетентність – це здатність та усвідомлена готовність особистості до реалізації набутої системи знань, умінь, навичок і прагнення розв’язання актуальних завдань у конкретних умовах з передбачуваними можливими наслідками та відповідальністю за свої дії [3].

Отже, компетентність розглядається ученими достатньо неоднозначно. Наприклад, як:

- ступінь сформованості суспільно-практичного досвіду (Ю. Ємельянов);
- адекватність реалізації посадових вимог (Л. Анциферова);
- поєднання психічних якостей, психічного стану, які дають можливість діяти самостійно й відповідально; оволодіння людиною навичками й уміннями виконання трудових операцій (А. Маркова);
- рівень умінь особистості, який визначає ступінь відповідності певній компетенції, що дозволяє конструктивно діяти у соціальних умовах, які швидко змінюються (В. Дьомін);
- готовність на професійному рівні виконувати свої посадові й спеціальні обов’язки (В. Маслов);
- вищий рівень майстерності (І. Кандаков);
- здатність й готовність особистості до дій, заснованих на знаннях і досвіді, набутих у процесі навчання і соціалізації (Г. Селевко);
- знання, уміння й досвід, а також здатність мобілізувати ці знання й досвід у конкретній соціально-практичній ситуації (Е. Зеєр).

За Л. Тархан, компетентність – це цілісна особистісна якість спеціаліста з висококваліфікованими професійними знаннями, здатного до активних дій й сукупністю певних умінь і навичок – самостійність, готовність брати на себе відповідальність, надійність, креативність, уміння висловлювати власну думку, терпимість, сприйняття, відкритість культурі й світу.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку суспільства, як вказує І. Соколова, компетентність виступає показником якості вищої освіти, що формує її професійні чинники, використовувані для прийняття рішень і діяльності у сфері обраної професії. Отже, ми погоджуємося з авторкою у тому, що професійна компетентність є узагальненою характеристикою спеціаліста [5].

Методологічні засади й теоретико-практичні умови формування професійної компетентності проаналізовано у працях учених А. Бермуса, О. Дубасенюк, Е. Зеєра, В. Краєвського, Н. Кузьминої, А. Маркової, Н. Ничкало, Л. Петухової, С. Сисоєвої, Л. Тархан та інших дослідників.

Професійну компетентність розглядають як рівень володіння знаннями, вміннями та нормативами, необхідними для виконання професійних обов’язків, а також як реальну професійну діяльність відповідно до еталонів і норм суспільства [6]. Тобто, її виявлення відбувається через систему знань, умінь, особистісних якостей, що є адекватними структурі та змісту діяльності особистості [7].

Адекватними характеристиками професійної компетентності, що відображають її сутність і зміст, доцільно назвати такі: розуміння суті виконуваного завдання; знання досвіду у відповідній сфері та активне його впровадження; вміння обирати засоби, адекватні конкретним обставинам; відчуття відповідальності за досягнуті результати; здатність оцінювати власні помилки й коригувати їх.

У педагогічній літературі існує думка, що алгоритмічна компетентність є складовою інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього фахівця, яка розуміється як сукупність знань, умінь та навичок, що формуються в процесі навчання та самонавчання інформаційним технологіям, а також здатність до виконання професійної діяльності за допомогою інформаційних технологій.

Інформаційно-комунікаційна компетентність фахівця може бути представлена, наприклад, як система компетентностей:

- технологічна (усвідомлення комп'ютера як універсального автоматизованого робочого місця для будь-якої професії);
- алгоритмічна (усвідомлення комп'ютера як універсального виконавця алгоритмів і універсального засобу конструювання алгоритмів);
- модельна (усвідомлення комп'ютера як універсального засобу інформаційного моделювання);
- дослідницька (усвідомлення комп'ютера як універсального технічного засобу автоматизації навчальних досліджень);
- методологічна (усвідомлення комп'ютера як основи інтелектуального технологічного середовища).

При наявності технологічної компетентності фахівець зможе використовувати програмні та апаратні засоби найбільш ефективно (орієнтуватися в різноманітних програмних середовищах, знати можливості апаратних засобів).

При наявності алгоритмічної компетентності – виконувати основні алгоритми, що стосуються професійної діяльності, опановувати сучасні системи розробки програмного забезпечення, створювати алгоритми.

При наявності модельної компетентності – опановувати професійні пакети комп'ютерного моделювання та використовувати моделі електронних засобів навчального призначення (наприклад, використовувати моделі у віртуальних середовищах та тренажерах для засвоєння алгоритмів, пов'язаних із професійною діяльністю).

При наявності дослідницької компетентності – застосовувати технічні засоби автоматизації досліджень.

При наявності методологічної компетентності – використовувати ІКТ для вирішення своїх соціальних потреб (наприклад, брати участь у форумах, листуватися електронною поштою, готувати електронні матеріали, враховуючи правовий аспект подання та використання інформації).

Таким чином, однією зі складових професійної компетентності фахівців водного транспорту є алгоритмічна складова. Алгоритмічна компетентність забезпечує формування алгоритмічної культури, а її результатом є не тільки сформовані знання та уміння, а й набуті навички алгоритмічного стилю мислення, які використовуються як у професійній діяльності, так і в соціальному середовищі та у побуті.

Єдиного підходу до визначення поняття алгоритмічної компетентності немає. Алгоритмічну компетентність можна визначити як інтегрований результат навчальної діяльності студентів, який формується передусім завдяки опануванню змісту предметів алгоритмічного спрямування і набуттям досвіду використання алгоритмічних знань у процесі навчання предметів спеціального і професійного циклів і, зокрема, інформаційних технологій, а її структуру як сукупність мотиваційного, інтелектуального та діяльнісного складників.

Теоретичні положення, що визначають процес формування алгоритмічної компетентності у вищих навчальних закладах та їх екстраполяція на систему професійної компетентності майбутніх фахівців водного транспорту, з урахуванням її особливостей та потреб, дають підстави визначити провідні підходи у розробленні основ алгоритмічної компетентності як складової професійної компетентності. Такими підходами є:

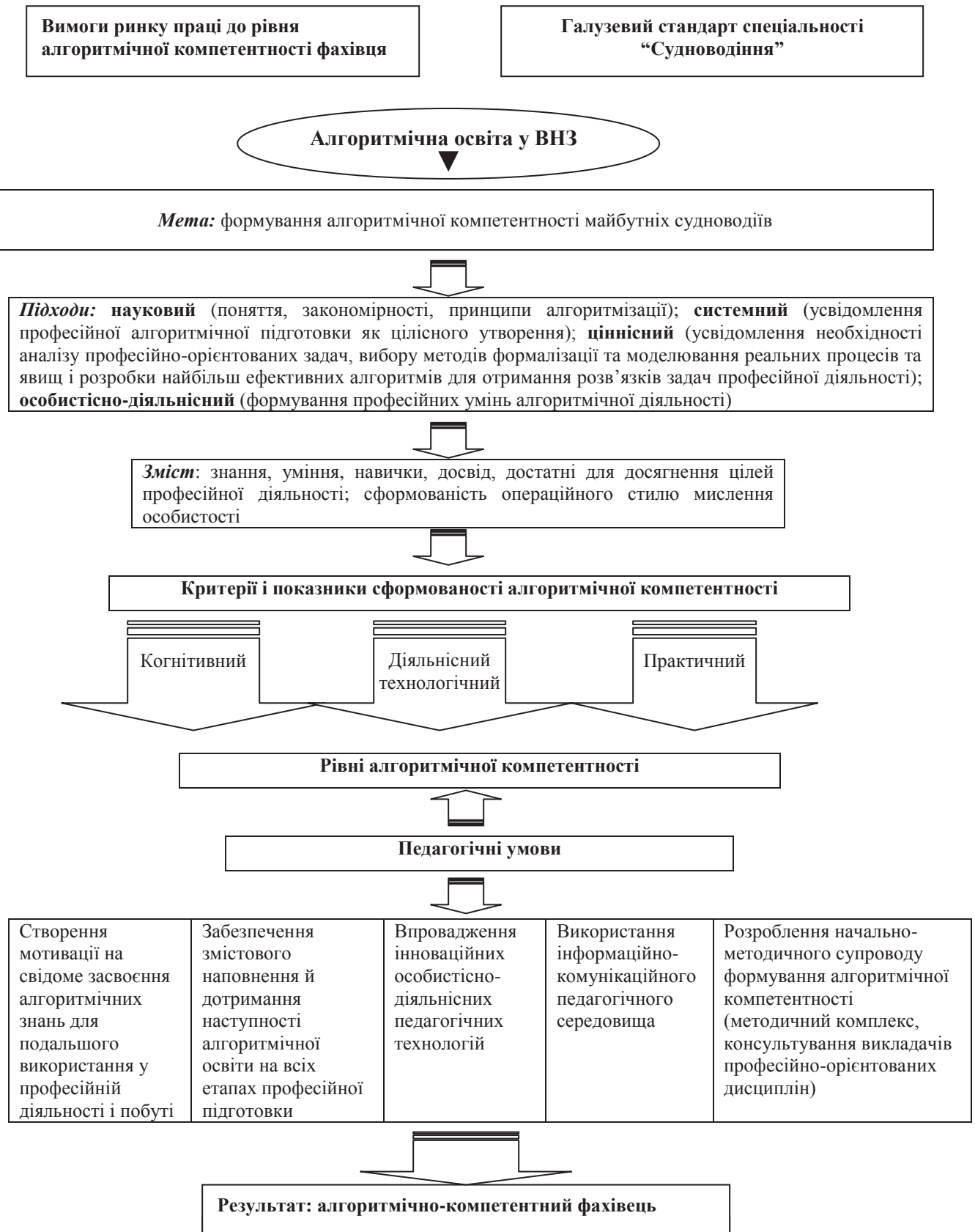

Рис. 1. Модель формування алгоритмічної компетентності майбутніх судноводіїв.

- науковий – охоплює поняття, загальні закономірності і принципи алгоритмізації, що традиційно належать до теоретичної інформатики внаслідок свого фундаментального характеру. Забезпечує науковість та інноваційність знань в процесі професійної алгоритмічної підготовки;
- системний підхід – спрямований на усвідомлення професійної алгоритмічної підготовки як цілісного утворення, яке має змістовні, структурні і функціональні зв'язки;
- ціннісний – ґрунтується на усвідомленні необхідності аналізу професійно-орієнтованих задач, вибору методів формалізації та моделювання реальних процесів та явищ і розробки найбільш ефективних алгоритмів для отримання розв'язків задач професійної діяльності;
- особистісно-діяльнісний – забезпечує формування професійних умінь алгоритмічної діяльності. Його реалізація відбувається в процесі використання усіх форм і методів активного навчання, сукупності педагогічних технологій, які надають можливість моделювати наслідки професійної діяльності у тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Аналіз навчальних планів, програм підготовки бакалаврів за спеціальністю 6.100300 „Судноводіння” напряму підготовки 1003 „Судноводіння і енергетика суден” та урахування позицій вітчизняних і зарубіжних науковців дозволили взяти за основу визначення професійної компетентності як інтегральної характеристики ділових і особистісних якостей спеціаліста, яка відображає не тільки рівень знань, умінь та навичок, досвіду, достатніх для досягнення цілей професійної діяльності, але й сформованість операційного стилю мислення особистості.

Процес формування алгоритмічної компетентності вимагає впровадження сукупності педагогічних умов. Передусім, це створення мотивації на свідоме засвоєння алгоритмічних знань для подальшого використання у професійній діяльності і побуті; впровадження інноваційних особистісно-діяльнісних педагогічних технологій; використання інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища; забезпечення змістового наповнення й дотримання наступності алгоритмічної освіти на усіх етапах професійної підготовки; розроблення начально-методичного супроводу формування алгоритмічної компетентності (методичних, дидактичних матеріалів супровід передбачає й консультування викладачів професійно-орієнтованих дисциплін).

Таким чином, процес формування алгоритмічної компетентності майбутніх судноводіїв можна представити у вигляді моделі, створення якої урахує сучасні вимоги ринку праці й галузевий стандарт відповідної спеціальності; відображає мету і зміст цієї підготовки; окреслює педагогічні умови процесу формування та кінцевий результат – алгоритмічно-компетентний фахівець (рис. 1) [8].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Биков В.Ю. Наукове забезпечення дистанційної професійної освіти: проблеми і напрями досліджень / В.Ю. Биков // Професійна освіта: педагогіка і психологія. – К.: Ченстохове, 2000. – Ч. II. – С. 93-114.
2. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Н.М. Бібік // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: “К.І.С.”, 2004. – С. 47-52.
3. Беспалько В.П. Образование и обучение с участием компьютеров (педагогика третьего тысячелетия) / В.П. Беспалько. – М.: Изд-во Московского психолого-социального института; Воронеж: Издательство НПО “МОДЭК”, 2002. – 352 с.
4. Бідуля М.В. Книга реєстрації практичної підготовки для кадета суднового механіка / М.В. Бідуля, С.А. Волошинов. – Херсон: Олді-плюс, 2006. – 69 с.
5. Большой толковый словарь русского языка: словарь / ред. С.А. Кузнецов. – С.-Пб.: Норинт, 2000. – 1536 с.
6. Большой энциклопедический словарь / Гл. ред. А.М. Прохоров; изд. 2-е, перераб. и доп. – М.; С.-Пб., 2000. – 1000 с.

7. Бондар С.П. Компетентність особистості – інтегрований компонент навчальних досягнень учнів // Біологія і хімія в школі. – К. – 2002. – №2. – С. 8-9.
8. Винер Н. Кибернетика и общество / Н. Винер. – М.: Просвещение, 1958. – 145 с.

Волошинов С.А.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ФОРМИРОВАНИЮ АЛГОРИТМИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ БУДУЩИХ СУДОВОДИТЕЛЕЙ

В статье проводится анализ понятий “компетентность”, “компетенция”, “профессиональная компетенция” и определение их отличий. Обозначено понятие “информационно-коммуникационная компетентность специалиста” и система компетентности будущих специалистов водного транспорта. Рассмотрены педагогические условия формирования конечного результата – алгоритмично-компетентный специалист.

Ключевые слова: компетентность, компетенция, профессиональная компетенция, будущие судоводители, алгоритмически-компетентный специалист.

Voloshynov S.A.

PEDAGOGICAL METHODS OF FORMING ALGORITHMICALLY COMPETENCE OF FUTURE NAVIGATORS

The article is devoted to the analysis of concepts „competence”, „jurisdiction”, „professional jurisdiction”, and to determination of their differences. The concept „informatively communication competence of specialist” was examined, and system of the competences of future specialists of water-carriage was also studied. The pedagogical terms of forming of end-point result of algorithmically qualified specialist were considered too.

Key words: competence, jurisdiction, professional jurisdiction, future navigators, algorithmically qualified specialist.

УДК 378.14:504

Глухов І.Г.

ЕКОЛОГО-ПРАВОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ СУСПІЛЬСТВА ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У статті розглядається сутність еколого-правової компетентності майбутнього вчителя та значення її формування в умовах переходу суспільства до сталого розвитку.

Ключові слова: екологічні проблеми, сталий розвиток, майбутній учитель, еколого-правова компетентність.

Актуальність та постановка проблеми. Сталий розвиток як провідний напрям ноосферогенезу передбачає у відносинах суспільства з природою обов'язковий нормативний характер. Екологічне право у регулюванні еколого-правових суспільних відносин є дійовим засобом співіснування наукового-технічного прогресу, з одного боку, та реалізації природоохоронної політики, – з іншого. Охорона навколишнього середовища є однією з функцій держави. Екологічне право закріплює норми поведінки стосовно природи, визначає сукупність еколого-правових норм, установлює відповідальність за порушення екологічного законодавства.

Ефективність дії еколого-правових норм залежить від рівня сформованості еколого-правової компетентності особистості. Ураховуючи соціальну місію вчителя, центр суспільної уваги фокусується навколо професіоналізму та еколого-правової компетентності саме його особистості.

Проте, аналіз досвіду практичної підготовки педагогічних кадрів, теоретичних педагогічних досліджень, свідчить про те, що незважаючи на зростаючий інтерес до проблеми формування еколого-правової компетентності вчителя, у вищих педагогічних